

بههرا مه لایئ جزیری و شیرازی ژ دهستکاریئ

شاکر حسین

له عه ره بییه وه: موحسن عه بدولر هحمان
(دهۆک)

پوخته

خواندنا هه لبه ستا سوفیگه ری ئه و اب شیوه کئی گشتی هژماره کا ده گمه ن ژ هه لبه ستفانین رۆژه لاتی پئ تاییه تمه ندبووین، پیدقییه هند گرنگیئ نه دهنه چارچوئه یئ هه لبه ستفانین سوفی به ره مه مین خو کرینه تیدا، به لکو پیدقییه هه لبه ستا سوفیگه ری بو دهستپیکا په بیدا بوونا خو بهیته فه گه راندن، و پاشی ده می هه قبه رکنئ د ناقبه را هوزانفانه کی و هوزانفانه کی دی دا دکه ین، قیابیت فه گه رین تاییه تمه ندیئن تاکانه و جفاکی یئین هوزانفانی ل گه ل هوزانفانی پئیش وی، ئه فه ژ لایه کی و ژ لایه کی دی پیدقییه به ره هم ژ لایئ ته کنیکی "وه کو هه لبژارتنا ده ربایان (البحور) و ساده یی د ده ربیئ دا" و ل سه ر مه یه رتسایئین سوفی بوونی ژ ئالیئ ره وانبئیژی و لیکچواندنئ (التشبیة) بهه لسه نگیئن، ئه فه دی وه سال مه که ت کو وه را را د سرودا سوفیگه ری دا چیبووی ل سه ر ده ستئ هوزانفانی پئیشیئ؛ پاشی هه قبه رکن لگه ل یئ پاشیئ ببینین.

د خواندنه کا هه قبه رکه ر د ناقبه را هه ر دوو هوزانفانین سوفی مه لایئ جزیری و حافزئ شیرازی دا یا نقیسه ر (ئیبیراهیم خه لیل)، کو خواندنه کا شایسته ی ریزگرتنی یه و پشتی خواندنئ من دیت، کو مافئ جزیری هه مبه ر هه لبه ستفانی سوفی حافزئ شیرازی کی مکره، و ئه فئ

ئه ز هاندام فئ خواندنا هه قبه ر د ناقبه را هه ر دوو هه لبه ستفانان دا بکه م.

ده رازینک

میژوو یئین د ده ستپیکا هه ر خواندنه کی دا دهیته کرن دوباره ناکه م، لی لگوره ی شیانی دی هه قبه رکنیئین میژوو یی که م، کو خزمه تا فئ فه کولینی وه کو یه که یه کا ته مام دگه ل جه ستیه یئ فی خواندنئ دا بکه ت، کو لده ستپیکئ پیدقییه بگۆمان لدور میژوو یا بوونی یا هه ر یه ک ژ جزیری و شیرازی بپرسین، کو بووینه ژ تشتین سه لماندی لجه م فه کۆله ران، ئه و ژئ ژ چهنه ئه گه ران؛ ژ وانا ئه وه کو که لتورئ شعری ئه وی هاتیه بهیستن و فه گوه استن ژ هه ر دوو هوزانفانان ناقه رۆکا وان دگه ل چه رخیئ تیدا ژ یاین ناگۆنجن، بوویه ژ تشتین سه لماندی کو شیرازی لدویف گۆتتا (د. مه هدی کاکه بی) ۱ حافزئ شیرازی ۱۳۱۰ - ۱۳۸۱ ئ و ناقئ وی شه مسه دین کورئ به هانه دینه، شیرازی لناف میرگه ها فزولی یا کوردی ئه و لورا مه زن ل سالا (۳۰۰ - ۸۲۷ ک، ۹۱۲ - ۱۴۲۳) ز دامه زراندی و بابئ شیرازی ژ هوزا لوری یه، شیرازی لگه ل بابئ خو چوو یه باژیریئ شیرازی، حافز یه ک ژ هوزانفانین ئه تابک (نه سره ددین ئه حمه د کورئ یوسف شاه) بو، و پیدقییه د فی بواری دا بیژین کو

مه‌لای جزیری

هندهک میژووونقیس ب شیعیه دهژمیرن، و د مالکهکا شعری دا په‌سنا خه‌لیفه‌یی ب مه‌زنترین دوژمنی شیعیه‌ین دهیته هژمارتن، نه‌وژی یه‌زیدی کوری مو‌عایه‌یه یه، مه‌به‌ست ژ فان هه‌می ره‌هنکرین مه، کو مه هانددهن ب گو‌مان بین ژ میژوو‌یا باوه‌ریپیکری لدور چه‌رختی شیرازی تیندا ژبایی، نه‌وژی نه‌وه کو شیرازی لدویف به‌ره‌ه‌می خو، که‌سه‌که گه‌له‌ک که‌فنتره ژ ده‌می بو‌هاتیه نیاسین و دیارکرن، نه‌وژی گری‌دای پیش‌شقه‌چونین بو‌ماوه‌یی (موروپ) یین تیولوجی نه‌وین پشتی سه‌رده‌می ئولا پیش ئیسلامی (زه‌رده‌شتی) و سوفیگه‌ری نه‌و نامرازبو یی ئیرانی شیا‌ین یی هندهک ئاییرده‌یین خو یین زه‌رده‌شتی ده‌ریازکه‌ن، د زه‌رده‌شتی دا ته‌خه‌ک هه‌بوو دگوتنی (پیرین موگان) نه‌وان بالوره‌یین سروودین زه‌رده‌شتی دخواندن، نه‌چا ژ بو‌پاراستنا فی بو‌ماوه‌یی کراسه‌ک نه‌فسانه‌ی لیه‌ر شیرازی هاته‌کرن؟ نه‌گه‌ر نه‌؛ نه‌ری نه‌یی مه‌نده‌هوشی! ژ هه‌بوونا دیوانا وی ل هه‌ر ماله‌کا ئیرانی، سه‌رباری کو زه‌لامی ب ده‌ستی خو دیوانا خو نه‌نقیسییه و تومارنه‌کریه!؟ نه‌گه‌ر ل جوگرافیا هه‌ردوو هوزانفانان (جزیری و شیرازی) لی ژباین بنیرین، خه‌لکی وی پیش‌قه‌کرنا ئیسلامی باوه‌ری ب ئولا زه‌رده‌شتی هه‌بوو، لی پیدقیسیه جوگرافیا باوه‌ری ب زه‌رده‌شتی هه‌ی، نه‌وین پتربا وان کوردن، کو شیوازی یه‌کتابه‌رستی بوو پتبه‌ ژ ده‌هه‌را فرسی یا موهرکه‌کا دوانی (پنائی) ل سه‌ر زال ژبه‌ر کارتیکرنا نه‌خمینیان پشتی سه‌رده‌می مه‌کدونی (۴)

شیرازی و وه‌سا ژ جزیری ژ ته‌خا ناقنچیبوون، شیرازی نه‌چاربوویه دره‌نگ کاربکه‌ت پشتی برابین وی ژ خیزانی جودابوون، ئانکو چووینه‌ خانین جودا وه‌کو نه‌ریت لجه‌م ئیرانیان، دیوانا شیرازی ژ چواره‌ دانه‌یین ده‌ستنیس ژ گوهدارین وی هاتیه کومکرن، و جیاوازی د ریزکرنا په‌یف و مالکان دا هاتیه تیب‌نینکرن، و ژئ دهیته نیاسین کو دیوانا هه‌ره نازرتنه‌را گه‌نگه‌شیه‌ی ژ لایه‌ ده‌ستنیسی د هوزانا ئیرانی دا.

نه‌گه‌ر به‌ری خو ژ راقه‌کران وه‌رگیرین، د هندهک مالکین شیرازی دا خه‌ریبی بو‌مه‌جوسی دیا‌ره، (گوته) یی شیرازی فه‌دیتی دیب‌ثیت ۵: (دقیت ب گوتنا شیرازی یا ئاشکرا کاربکه‌ین و په‌نایی نه‌به‌ینه شرفه‌کرنین ئاشویی نه‌وین ئاشکرای دکن نه‌په‌ن و هه‌ر ئاشکرایه‌کی (صریح) دکن هیتما، نه‌فه‌ نابیته ریگرتن

جوگرافیناسی به‌رنیاس (یاقوتی حه‌مه‌وی) ۲" لور ژ کوردین نه‌سفه‌هان و خو‌زستانی هژمارتینه و نه‌و ده‌قه‌ر ب وان دهیته نیاسین، له‌و دیب‌ژنی واری لوران، هه‌روه‌سا ب لورستان دهیته نیاسین" دیسان (ئین حوقه‌ل و ئیدریسی) ژ دیب‌ژن کو (لورستان واره‌کی ده‌وله‌مهنده و کورد لی دژین) و دانه‌رتین عه‌ره‌ب ل سه‌ر ده‌می قه‌کرنین ئیسلامی په‌یقا کورد گوتینه بو‌لورین ئانجی ل خو‌زستانی وه‌کو د ژیدهرین ئیسلامی دا هاتی، و نه‌فه مه‌ هاندده‌ته پرسکرنی لدور چاوانیا نقیسینا شیرازی بو‌ هه‌لبه‌ستین خو‌ لژیر سه‌ها وی هیرشا مه‌گولی ته‌ته‌ری یا دژوار، و چاوا مه‌غول و ته‌ته‌ر موسلمانبوون و بوونه ریه‌رتین موسلمانان، و شیرازی بو‌دیوانا ته‌پور لهنگ دهیته گازیکرن، نه‌وی گوتیی فلان مالک د هه‌لبه‌ستا خو‌ دا ته‌ گوتیه:

اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را

بخال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را ۳

دی سهرقه‌ند و بوخاراین گزی نیشانا وی که

هه‌گه‌ر نه‌و ترکا شیرازی دلی من ب ده‌ستخزه‌ بینیت

نه‌فه ده‌سه‌لینیت کو شیرازی شیعیه‌یی دوازه ئیمامیه و، نه‌م دزاین کو ریچکه‌یا شعی پشتی هاتنا سه‌فه‌ویان بو‌سه‌ر ده‌سته‌ه‌لاتی ئیران ب ته‌مامی قه‌گرتیه، میژوو دیاردکه‌ت کو وان بو‌شیعه‌کرنا ئیرانی هیز بکارئینایه و ژبلی کوردان و هندهک ده‌قه‌رتین چیا‌یی شیا‌ینه ریچکه‌یا خو‌ یا سوننی بیارتین، هوسا دبینین شیرازی یی ئیرانی و

هه مبهه خواندنا كوهر بۆ رامانان و نه وه درگرتنا دهقی
بسه رقهیی قه .

و ب ئاشكرای ده رپین ژئی كریه ، بشیواز هكئی ژ
خۆپاراستن و د كوپیتهكا داقدۆزیی دا
صلاح كار كجا و من خراب كجا

**ببین تفاوت رهكز كجاست تا بكجا
دلم ز صومعه بگرفت و خرقة سالوس**

**كجاست دیر مغان و شراب ناب كجا
چه نسبتست برندی صلاح و تقوی را**

**سماع و وعف كجا نغمه ریاب كجا
ز روی دوست دل دشمنان چه دریابد**

چراغ مرده كجا شمع افتاب كجا

**كارین باش ل كیشه و نه زئی خراب ل كیشه
سه حكئی كو جوداها ریكئی ژ كیشه به هتا كیشه
دلئی من ژ ناوسكئی و كوركئی رویه تئی سار بوو
دیتر موغان ل كیشه و مهیا خوری (خالص) ل كیشه
چ په یوهندی دناقهرا مهستی و چاكیئ و ته قوایی دا ههیه
گوهدارییا گۆتاران ل كیشه و ناوازا ره بابئی ل كیشه
چ ل دلئی نه یاران دهیته ژ هه لاتنا رویئ یاری
چراكئی قه مراندی ل كیشه و رۆناها رۆژی ل كیشه**

دشیاندا به شیرازی بهیته پۆلینكرن كو هۆزانقانه كئی
سوفیه ، پشتی ده ركه فتنا سوفیگه ریا ئیسلامی ب
نیزیکئی سئی چه رخان ل شیرازی بوویه "لدویف میژوو یا
سه لماندی وه كول پیشیئ مه دیار كری" و دیتنا خه ربییئ
د هندهك هه لبه ستیئ وی دا دشیاندا به ، نه و هۆزانقانهك
ژ هۆزانقانیئ دیوانا مه غولی و دیده قانی داگیر كرنی بوو ،
ل زارۆكینیئا خۆ ژیا نه كا ناقنچی ژیا به ، پاشی بوویه
كار كهر و خویندكار ، ده می هۆزانقانیئ ئه لمان گۆته یی
دانه بیئ بدهست گۆهداریئ وی نقیسی قه دیتیئ ، كو
لداویا هندهك ژ وان هه لبه ستان ژ ترسا دزینی ناقئی وی
بیئ نقیسی بوو ، نه قه وی دگه هینیئ كو سه رده می وی بیئ
پریوو ژ هۆزانقانیئ دز ، و دبیت ل دهست پیتهكا خۆ ب
خواندنا قورئانی بیئ به رنیاس بیت .

مه لایی جزیری

وه كهه قی د ناقبه را جزیری و شیرازی دا تا پله یه كا
مه زن جهی مه نده هۆشیئ به ، گۆمان د میژوو یا بوونا وی
دا ههیه ، چ دهست نقیسیئ بدهستی وی نقیساندی مه
نه دیتیئ ، لی هه لبه ستیئ وی ژ گۆهداریئ وی هاتیئنه
كومكرن ، چاوا گۆته یی دیوانا شیرازی قه دیتیئ ، هه روه سا
رۆژه لاتناسی ئه لمان (فون هوفمان) دیوانا جزیری
چا پكریبه و ، گه نكه شه لدور دانه بیئ وی ههیه ، كا
دهستكاری تیدا ههیه یان نه ؟!

مه لا نه حمه دئی زقنگی د كاره كئی هه ژئی دا ، شرۆقه ی بو
دیوانا مه لا نه حمه دئی جزیری كریه و ب (العقد الجوهری
(ستفانكئی مرارییان) ناقریبه و د گه نكه شه كا دژوار دا
دگه ل رۆژه لاتناسان تیدا هه ولددهت بسه لمینیئ ، كو
جزیری ل نیزیکئی دو ماها چهر خئی نه هئی كوچی بوویه و
دبیت ل پیئنجیی پشتی هزارا كوچی مریئ ، لی وه كو
شیرازی ناقه رۆكا هه لبه ستیئ جزیری نابیت لژیئ
نایدولۆژی ئیسلامی یا سه رده ست ل جزیرا بوتان هاتیئنه
نقیسیئ ، كو ریچكه یا فیقه یی یا كوردان پهیره و دكر
شافعی بوو ، و ل خواندنگه هان عه قیدا ئیسلامی ل سه ر
ریچكه یا نه شعهری دهاته خواندن ، و ل خواندنگه ها سوئ
و حوهره بیئ جزیرا بوتان دهاته فیئكرن ، لدویف قان
كاودانان دا سه رئی جزیری ب شویرها میرگه هئی قه هیته
هه لاویستان ، ژبه ر هه لبه ستیئ وی بیئ دگه ل ریچكه بیئ
هیئنگی سه رده ست دناكوك ، نه هه لبه ستیئ وی ل جقاتان
بهیئنه خواندن و لجه م كوردان بگه هنه پله یا پیروزیئ ! د
قئی گۆتاریئ دا ده لیقه نینه هه می گه نكه شه بیئ مه لایی
زقنگی كریئ قه گپریئ ، لی دشیئ بیئ ب متمانه كرنی
ل سه ر بۆچوونا زانستی یا رۆژه لاتناسی بكه یئ ، نه وا
ته خمین دكه ت كو جزیری هه قده می عیما ده دینی زه نگی
بوو ، ژبه ركسو به حسئی سه لاهه دینیئ نه یویئ نه ویئ
خاچه لگر ژ ئۆرشه لیمئ ده ریئخستیئ نه هاتیئنه كرن ، چنكو
نه گه ر نه و شانازی پیئنه كه ت وهك كورد هه ر بكیمی
قیابیت شانازی پیكریا وهك موسلمان ، لی دبیین
هۆزانقانیئ مه زن جگه رخوین شانازی ب سه لاهه دینی
دیته ، سه رباری كو جگه رخوین ب بیئۆلیئ به رنیاسه ،
له ورا بدیتنا من بابه ت لبه ر زقنگی تیکه لبوویه ، ژبه ر
هندهك نه گه ریئ گریئدی هۆكاری ئایدولۆژی و ریچكه یا
نه شعهری نه وا وه كو هه می هه قده میئ خۆ وی باوه ری
پیته ی ، مه لایی زقنگی چ تشت ژ ریكیئ قه كولیئین

حافظی شیرازی

لدویف ههلبهسته کئی کو جزیری به حسنی عیماده دینی کره، لی بیی کو میژوو کهسه کی بقی ناچی به حسبه کهت و، نزانم بوچی نهو دانه یا بی دهستکاریه.

زفنگی هزرده کهت نهو تایه تین د هنده ک مالکین جزیری دا وه کولاقه هاتین، کو تایه تن ب حاکم ته بریزی وه کو روژه لاتناس دبیژن، لی زفنگی دگهل بوچوونا وان بی ناکوکه، کو نهو تایه ت ل سهر شویرها بوتان یا نفیسیبوو، و شینوارین وئ نه ماینه، و لقییره ژ زفنگی دپرسین، ما که لا و ناسیگه هه ک ل وه لاتین موسلمان هه بوو ل سهر شویره تین وئ تایه تا نه لکورسی یان (انا فتحنا لک فتحا) نیگارگری نه بیت؟

ژ لایه کئی دی نهو کوردی شارهای بی ب زانستین زمانین کوردی نه بیت، تیدگه هیت کو نهف تایه ته وه کولاقه هاتینه:

"خان خانان لامع نجماته

هر بر نور نوریی

"آیه الکرسی وانعام هیکلا توخ ته بن"

"سورة (إنا فتحنا لک) دورو مادار ته بی"

نه نه شیتین هه می به لگه بیت مه لای بی زفنگی ئینانین فه گپین، لی تیدگه هین کو پالده ری وی ژ میژوو یا جزیری نه یدولوژیایه و ژ لایه کئی دی فه نهو دهستکاریه، یا روونوسکه ران کرینه د ناخ مالک و ههلبهستین جزیری دا (۷).

لقیره د شیتین بگه هینه خالین هه قپشک د ناخبه را

زانستی بیتن نوی و گریدای به ره پیدانا نایدولوژی و تیولوجی و ریکنین فه کولینا جیبه جیکار (التطبیقیة) نه دزانین، و ناماژه بیتن دهقی ل سهر قوناخا جفاکی یا خه لکی بقی شیوهی باوه ری پی هه ی، ههروه سا بلا ژ مه نه بوریت کو نه یوبییان خواندنگه هین شافعی به لاقکرینه و، مزکه فتا نه زهری ژ ناخه نده کا شیعه کرنی بو بنگه هه کئی سونه کرنی فه گوهاسستییه، لهورا چاوا وی ده می داخباریونا جزیری ب باوه ری نه شعریه نه بینین، نهوا سالوخهت و ناف و شینواران ددهت شیانی (القدرة) د ده مه کی ل دهستپیکا ههلبهسته کا دیوانا جزیری دخونین:

ذاتی تجلا دا لذات

بی اسم و آثار و صفات

و رامانا وی نهوه خو به تیا خودی بو خودی بی ناف و هه قالناخ و شینوار دیار بوویه، و مه لای بی زفنگی لدویف ته خمینا روژه هه لاتناسان و بیتن ل سهر ریکا وان چوونین "فون هوفمان و سه جادی" کو مه لای بی جزیری ل سالو ۴۵۰ تا سالو ۵۵۶ ئ سهرده می عیماده دینی زهنگی بی زیندی بوو، و یا راست نهفه و یا گونجایه دگهل قوناخا ده رکه فتنا سه لوقیبتین ترک وهک سولتان د ناخ خیلافه تا عه باسی دا، و عیماده دینی زهنگی ل سالو ۵۴۰ ک مریه و، د فی ماوهی دا سوفیگه ری یا به ره لاقبوو تا کو سولتان سه لاهه دینی نه یوبی هاتی دا ل دژی سوفیگه ری و شیعه گه ری راوه ستیت، ب به لگه یا سزادانا وی بو سه هروردی (۵۴۵-۵۸۶ ک) ب کوشتنی لدویف داخوازا پیرین هه له بی (۶).

مه لای بی زفنگی د بوچوونا خو یا ناکوک دا دگهل روژه هه لاتناس و میژوو نفیسان بی تاکانه یه، زفنگی هنده ک به لگه یان دینیت کو تاگیرییا وی یا نایدولوژی نافه شیریت، و هنده ک ههلبهستین فه گه راندی بو جزیری دگهل باوه ری وی نه گونجین، دبیژیت نه بیتن جزیری نه و هه ولددهت ژ بو سه لماندا بوچوونا خو ستوی راستی باددهت، لی ناماژه بی بوچوونین دی ژی دکهت و خو شبه ختانه د فان کاودانان دا نه بسانا هییه پرتووکین روژه هه لاتناسان و سجادای بدهستبه قن.

زفنگی لوی باوه ری یه کو روژه هه لاتناسان شاشی کره ده می نافلیتانا جزیری بو عیماده دینی راقه کری، کو هه قده می وی بوو، نهف میره هژمارتییه یه ک ژ میرین بوتان وه که گریمان، نانکو یه ک ژ پسمیرین مالباتا بوتان،

هردوو هوزانفانان دا، و دبیین یا تاماژهدکته کو هردوو هوزانفان دهرپینتی ژ حالت یان دیاردهکا جفاکی دکهن، پتر ژ دوو هوزانفانین تاکانه شیانیه دلین خه لکی بدهستخوژفه ببهن، تاکو د جفاکین خو دا بووینه دوو نهفسانه.

د قی خواندننی دا دی ههولدهین ههقسهنگیا بهرههمنی هردوو هوزانفانان وهرگرین و ژ لاییی هونهری قه ههلسهنگینین، ههروهسا گرنگترین مهسهلهیین سوفیگهیری و ریکا بهرههمنینانا ههریک ژ وان بو بنهمایهکی بشیوهیهکی تاکانه و هونهرمهنداتیا تاییهت ب خوژفه.

ههقسهنگیا هونهری بو بهرههمنی جزیری و شیرازی لدویف بوچوونا تاییهتمندهکی زانستین زمانی (۸) و بوچوونا وی بقی شیوهی بوو: بزهمهته ههقسهنگی یا هویر و دروست بیت دهمی د ناقبهرا دوو هوزانفانان ژ دوو دهم و جهین جوذا بکهین، وهکو جزیری و شیرازی کو ههریک ژ وان کورپی ژینگهها خو به و نهو تاوینهیا ویتیه.

ژ لاییی روخساریفه دشپین بیژین ههلهبهستین جزیری بو بهیستنی نازکترن، چنکو گهلهک وهکو کیشین عهربهینه، د دهمی شیرازی (و نهو ژ شیرازی دهرنهکهفتیه) ل سهر شیوهیی بابکالین خو قه هاندینه، لهورا پتیریا ههلهبهستین وی دویری کیش و سهروا عهربهیی هاتینه.

جزیری متمانه ل سهر دوبارهکرنا یهک (تفعیله) برهنگهکی ههقسهنگ د هردوو چهقین مالکی دا کریبه، د دهمی شیرازی متمانه ل سهر دهریایین ههلهبهستا فارسی قه هاندینه.

ژ لاییی رهوانبیتژی و زانستی داهینانی قه دشپاندایه ل جزیری بنیرین، کو نهو شاگرده یی ژ ماموستایی وهرگرتی و ژیی زیدهکری، و ههر وی گووتیه (وهره شعرا مهلاهی یین ته ب شیرازی چ حاجهت).

نهف جوداهیییه د ناقبهرا هردوو ههلهبهستفانان دا، نه هند جوداهیییه د پلهیی دا هندی جوداهی د جووری دا، و ههر نهو جوداهی ب خو به نهوا دشپین یی جوداهیی د ناقبهرا سوفیین جزیرا بوتان ژ سونیبان و ههمبهیرین وان ژ شیعهیین شیراز و دهفرین وی بکهین (۹)

لی لدویف قی ژیهوهرگرتنی (اقتباس) لگهل ههلسهنگاندنا شیکاری ژ لاییی هویری و نازکییی قه، ههلهبهستین جزیری ژ پاشخانهیا بکارینانا وی بو

دهریایین عهربهی و (تفعیلات) یین وی دزقریت، لی تییینیی دکهین کو جزیری ریکین ژیرانه لدور دهریایین عهربهی بکارینانیه و، نهو ب خو تیکه لکرنه د ناقبهرا میراتی روژههلاییی بشیوهکی گشتی و نهو عهربهیییهکا زهلال نینه، کو کربارا قه گه راندنا وان رهان بو کربارا پهیداوون و پیشقهچوونا وی و نهفه نیشانا ماندیوون و گرنگییدانا وی یه ب بهرههمنی خو، و پیدقیه پشتگوه نهئیین کو نهف نازکییه ل سهر بهیستنی، نیشانا وهرارهکا گرتدای تاکانیی یه لدهف جزیری، ههروهسا نیشانا وهرار و پیشقهچوونا کهلهکه بوونا سروشتییه بو ههر کربارهکا پهرسهندننی د داهینانی دا و ههر بیاقهکی ژ هونهر و پیشهسازیی و نهفه سروشتی مروّفانه.

ههروهسا ناییت بنیاتی ههقپشکی زمانین کوردی و فارسی پشتگوه بیخین، چنکو یی یهک ژ شان ههر دوو زمانان بزانیته، زمانی دی دهژمیریت دهقوکهک ژ دهقوکی وی دهمی دبهیسیته، چنکو تفعیلات یین کوردی هه مان تفعیلاتین فارسینه و هردوو زمان ژ هه مان خیزانا ئیرانی نه، ژ باش ههلبژارتنا جزیری وی ژ تفعیلاتین عهربهی زیدهکرینه، و هزرناکه م شیرازی دهریایین عهربهی بکارنهئینانه ژ بهر نه بوونا وان ل بهر دهستی وی، چنکو لوی سهردهمی دهقهر یا پرپوو ژ هونهرین عهربهی نهوین لگهل ههوین قه کرنان هاتین، ههروهسا دهمهکی نه یی کورتبوو فارسا نهف هونهره نیاسین، لی دیاره شیرازی دهریایین فارسی نه یین عهربهی ههلبژارتینه، و شیرازی پشتی هینگی ب چند چهرخان ل شیرازی ژ یایه و، دهریایین عهربهی بو قوناخهکا درتژ یا پهرسهندننی بری بوو، و گهلهک ژ قهرتژین روژههلاییی وهرگرتبوون.

جوداهییین د ناقبهرا هردوو هوزانفانان دا دهیتنه تییینیکرن، شیرازی په یقین عهربهی د ههلهبهستا خو دا بکارینانیه، چنکو فارسیی نهو ژ عهربهیی وهرگرتبوون وهکو جهگرتن، و نهفه گرتدای سروشتی جوگرافییی فارسانه نهو هاریکار کو په یقین عهربهی بساناهی قهرتژنه دهشتین فارس وهکو ئافا ل دهشتی دجیت، د هه مان دهم دا جزیری (کورپی چبا) په یقین عهربهی ب بشیوهیی ههلبژاردن ب ژیری و زاناوون باشترینا په یقین زمانی عهربهی ب ههمی جوانکاریا رهوانبیتژی و په یقین پیروژ یین تاییهت و ته با یین پتیریا کوردان تیکه هه؛ بکارینانیه، ههروهسا جزیری هندک په یقین فارسی یین

زهلال بۆ هه مان مه بهست هه لېژارتينه، نه وژى چنكو ههردوو زمان ژيهك بنه مالن و ژيهك ميژوويا تيولوجى و سياسيا دومدرتيزن، هوسا هه لېژارتنا وى بۆ په يقشا فارسى ب هه مان ژيگرتنا ژيرانه بۆ په يقين عه ره بى به، ديسان هه ژى ناماژه كرنى به ل بيرينين، كو جزيرى په يقين تركى ژى د هه هاندنى دا بكارئيناينه نه وژى نه و په يقبون كو ريك خۆ بۆ ناڤ كوردى د ديت، جزيرى هه قده مى سه لجوقىين تركه، وه كو مه بۆچوونا روژه لاتناسان ئاليسه نگرى و ل سه ر يا زنگى ناكۆكبوين، د قى سه رده مى دا سه لجوقى موسلمان بيون و په يوه ندى د ناڤه را وان و كوردان دا دخوشبون، مه ديت سه لاهه دين لژير فه رمانداريا عيماده دى زه نگرى ده مى يى بچوبك و نوره ددينى ده مى يى مه زن شه رى دكه ت، ههروه سا مه سه لجوقى ل ژير فه رمانداريا كوردان د ديتن و به روفاژى، لوى سه رده مى به رژه وه ندى و برايينى يا ليكگۆهارتى بوو؛ وه كو ميژوو قه دگى پريت، هه قسوباتى د ناڤه را كورد و تركان دا ريخوشكه ربوو كو چه ندين په يقين ههردوو زمانان خزمائينى بكن، هوسا دبينين جزيرى وان په يقان بكاردينيت يين تايبه ت و ته با تيدگه هن.

ده گمه نه هه لبه سته كا جزيرى به يتنه ديتن و په يقين عه ره بى يان تركى يان فارسى ب گيانه كى كوردى تيدا نه ين، كو كوردىن وى سه رده مى تيدگه هشتن، چنكو نه و ب پويته پيدانه كا زيده ژلايى هه لبه ستقانى چار زمانان دزانيت هاتينه هه لېژارتن، نه قه نيشا مه دده ت كو گيانى سوفيگه ربا راسته قينه لده ت فى هوزانقانى ديموكراسى نه گه ر نه ت ناڤلنانه يا دروستبى ت، و لثيره دبى ت ب چه ند گه ركا ژ شيرازى زيده تربى ت، و نه وى جياوازيه كا ته مام ژ هنده ك هوزانقانى به ژنبلندن هونه رى و گيانى د ميژوويا ئيسلامى دا هه به، لى نه و د ده مارگيربوونه بۆ ملله تين خۆ وه كو بۆ فيرده وسى هاتيه گوتن. عه باس خه ليل نه لنه جه فى ۱۰ دبى ژيت: "شيرازى گه له ك چه ز ژ عه ربا دكر و دچيتراندن ل سه ر هه مى گه لان تا ملله تى خۆ ژى، لى فيرده وسى هه قده ژى وى بوو، نه و دروژمنى عه ره بى و هه قى كى عه ره با بوو، د قه هاندنا وى دا كو شى ست هزار مالكه ژبلى ب ده هان په يقين عه ره بى دناڤدا نابينين".

دشيين هنده ك مالكين قى هه لبه سته جزيرى بكه ينه نمونه، دا ببينين چاوا چار زمان د هه لبه سته خۆ دا ب

رهنگه كى جوان بكارئيناينه، نه وىن ژلايه كى ديقه ناماژه دكه ن باوه رپا وى يا پراكتيكي ب يه كى نيا هه بوونى، و نه قه به يا دى د هه قسه نگرى د ناڤه را جزيرى و شيرازى دا ب به رفه ر هى لدور بها و تىگه هين سوفيگه رى گه نكه شه كه ين.

هه قسه نگيا به ره مى جزيرى و شيرازى لدويڤ تىگه ه و به اين سوفيگه رى

دشياندايه نيمچه يه كده نگرى ببينين، كو سوفيگه رى ل چه رختى ستيى كوچى ل ئيراقى دياربوويه، و سوفيى تاك د ده رپىنى ژ بۆچوونين خويىن سوفيياتى دا ب ويره كيا ئاشكرا د سه رپشك بوونه، هدى نه و بۆچوون د مه ترسيدار و هه قده ژبن دگه ل ههردوو ريچكه يين شيعى و سونى دا، و ل سه ر وان بۆچوونان هنده كا ژيانا خۆ ژ ده ستدان، پاشى د چه رختى چارى كوچى دا ريكين سوفى ده ركه فتن، كو پتر ژ سوفيى تاك خۆ پاراستن و شروقه كرن بكارئينان، و ل چه رختى نه يوبى ريچكا سونى و فقها شافعى به لاقبوو، و دياره ريچكا نه شعهرى د عه قيدا ئيسلامى دا گه له ك به لاقبوو د ناڤ ميرگه ه و وه لاتين موسلمان دا، و د ميرگه هين كوردى دا دبينين به لاقبوونا به رفه ر هه سونه ريچكه يى و شافعى فيقهى و نه شعهرى عه قيده يى.

لدويڤ نه قبا بۆرى پيدقيه ل ده قى هه لبه ستيى هه ر يه ك ژ جزيرى و شيرازى بنى رپىن و هه قبه ربه كى لگه ل ريچكه يين به ربه لاق ل سه ر ده مى وان، وه كو ل پيشيى هاتى و مه دياركرى كو روژه لاتناسان ديتيه كو جزيرى به رى شيرازى بوويه، نه قه مه هاندده ت كو تيبى نيا ويره كيا ئاشكرا د هه لبه سته جزيرى دا بكه ين، د ده رپىنى دا ژ بۆچوونين خۆ لدور يه كى نيا هه بوونى (وحده الوجود) ، لى هنده ك قه كۆله ر دبين كو دشياندايه تيبى نيا هنده ك نيشان و ناماژه بان لجه م حافظى شيرازى لدور يه كى نيا هه بوونى ببينين، لى نه و وى د په هله وانى شاعرى د ئيشقى دا چارچوقه دكه ن، و نه ده رپينه كا روژه لدور تىگه هى يه كى نيا هه بوونى يا سوفيگه رى وه كو هنده كى ن دى هزرده ن.

سوفياتيا شيرازى

هه لبه سته شيرازى ب يا وژدانى هاتيه نياسين، كو يا ئاراسته كره بۆ تايبه ت و ته با و تىگه هشتا وى يا

بساناھییہ، کوئہ گہری نافداریا وی یا ہرفہرہہ،
 ئەقچا ھەلبەستا وی یا ئەقینییە (غەزەلییە) و گەلەک
 مەیی تیدا ھەبە، کو دەگمەنە سوفیەکی ببینن مە ی د
 ھەلبەستا خو دا بکارنەئینابیت، ئەوا ئامازەبیتن خو بیتن
 سوفیگەری د دەربینن دا ژ دونیایی و ریتچکەیی و پیری
 ریتچکەیی و پیری سوفی ھەبە، و ھەلبەستین شیرازی
 نیزیکتربون بو یاخیوونا جفاکی و نەقیانا دوروویاتیئ
 و پیرین ئۆلی پتر ژ ھندی کو فەلسەفەکا ئالوزبیت، تاکو
 یەکیینیا ھەبوونی و بەییتن سوفیگەری د ھەلبەستا
 شیرازی دا ئەو سوفیاتیا خودان فەلسەفەکا کویر نینە،
 یان ئەو ویرەکیا خودانن خو ژناقدبەت، و فەکوئەر (۱۱)
 دبین ھندەک ژ ھەلبەستین شیرازی تشتەک ژ فەلسەفەیا
 ھەبوونی تیدا ھەبە:

کە بئند گەرف وصل از حسن شاهی

کە با خود عشق بازد جاودانہ

ندیم و مگرب و ساقی ھمە اوست

خیال آب و گل در رہ بہانہ

یئ کو دلن خو ب ملکی خوش کری

کو دگەل خو بو ھەردەم ئینا خو ژ ددۆرینیت

ھەفدەم و موترب و مەیکتیر ھەمی ئەوہ

خەیاالا ئاقتی و ھەریئ ئەوا د ری دا، بہانەبە

ئەف مالکە دچنە ناٹ پەندا دلی و پەرۆشیئ دا و ژ
 (عەتاریئ نیساپوری) دوەرگرتینە، بەلکو ژ ھندەک
 مالکین شیرازی دەیتە تیگەھشتن، بەرسقە ل سەر
 ئەوین باوہری ب یەکیینیا ھەبوونی ھەبە:

برو این دام بر مرغی دگر نہ

کە عنقا را بلند است اشیانہ

ھەرہ تورا خو بو بالندەکتی دی ئەدە

کو ھیلینا سیمەرخن یا ل بلنداھیی

پوخستەیا ھۆزانا شیرازی ئەوہ کو خودان موھرکەکا
 چاکسازبا جفاکیبە، ب مەرچئ تاگریا سوفی یا غەزەلی
 و پەرۆشی یا تشتی کەقن پشتگۆزە نەئیحین، لی نابینن
 خو بناف سوفیاتیی دا بەردەت بەرەف جە و ھزر و
 باوہرین ئالوز و مەترسیدار ئەوین دبیت خودانن تیببەن.

سوفیاتیا جزیری

وہکول پیشیی مە ئامازەپیکری دەقین شعری ل دەف
 جزیری دگەل میژوویا رۆژھەلاتناسان دیارکربن یا
 گۆنجاہ، ئەو ژ ی پیش وختیا وی یا دەمییە ل سەر

شیرازی ب چەند چەرخان، و ژ جزیری دەیتە تیببیینیکر
 تامبوون د ریتچکەیا وی یا سوفی و یەکیینیا ھەبوونی و
 غەزەل و فەلسەفەیی دا، ئەو ژ ی پشتی ئەوا ئەم دشیین
 بیزین دەستکاربکرنە د ھەلبەستین وی دا و ژ ھەلبەستین
 شیرازی قافیزین و جودابکەین، یان ھندەک گریمانین دی
 پاشی دی لئ راوہستین، و ئەم دشیین ل ھندەک مالکین
 ھەلبەستەکا وی راوہستین، کو تیدا ریتچکەیا جزیری ب
 ھەمی نیشان و ئامازەبیتن سوفی و غەزەلی و فەلسەفی
 دناشکرانە.

اللہ سحر گاہا ازل

یلموم عشقی شعلہ دا

نورا جمالا (لم یزل)

ذاتی تجلا یا خوہ دا

ذاتی تجلا بو لڑات

بی اسم واپار وصفات

سرا حروفین عالیات

خف بو د ستر و پردہ دا

ذاتی مقدس بو وجود

جوشش ندا بو بحر جود

وصفی اضافات و قیود

یک ژ ی تجلابی نہ دا

ب رامانا کو خوئ ل دەمی سەحەر (پاشیقئ) ژ
 ھەبوونی مۆما دلدارئ پیکرییە، رۆناھیا جوانیا وی یا
 ھەردەمی و بەردەوامە دیاربوو، خوئەتی بلندبوو بو
 خوئەتیئ بی ناٹ و ھەقالنات و شینوار دیاربوو، و
 نەئینیا پیتین بلند ل پشت پەردەیان غەوارەبوو، خوئەتیا
 پیرۆز بەری سەرداچوونا دەریا مەردینیئ ھەبوو، ھینگئ
 ھیش ھەقالنات و زیدەھی و بەند تاکو بو بەک تشت
 پەیدانەببون، دیسان دشیین رامانا گشتی بقی شیوہی
 بخوینن:

مۆما دلداریی ل دەمی پاشیقئ ل ھەردەمیئ خودای
 پیکر، و یلموم ل جەم کوردان و بتایبەت ئیزدییان کو ئەو
 پاشمایین میترایی و زەرەشتیینە ب خەتیرە دەیتە
 نیاسین، و زقنگی یەلمەمی ھۆسا شرۆقەدکەت (ئەو
 تایەکت تەرە، دەیتە ھشککرن و وەکو چرایی دەیتە
 ھەلکرن)، لئ دشیانداہ ل (یا) د یلموم دا بیزین، کو
 ئەو د دەقوکا بەھدینی دا ئەوا جزیری پئ دناخت چیناقت
 بکەری نەدیارە، قیچا رامان دبیتە، خودی یئ مۆما
 دلداریی یا ھەردەمی ھەلکری، رۆناھیا جوانیا ھەردەمی

دابه، هینگی خویه تیا خۆدئ تهقرازبوو.

خویه تیا خۆدئ بو خۆ بلنډبوو یان ئەو ژ بو ئافراندیته دی بلنډبوو (لقیره یه کینیا هه بوونئ لجه مەلایئ جزیری گه له ک ب ئاشکرای دیاردیته، ئەو ددانیت کو خۆدئ ژبوو خۆدئ بلنډبوویه، و د شرۆقه یا مەلایئ زقنگی دا، خۆ دویرکره کا دیار ژ شرۆقه کرنئ دبیین، به لکو زقنگی هه ولدایه بژیری خۆژ دیارکرنا باوه ریا مەلایئ جزیری د هه له سته خۆ دا لدور یه کینیا هه بوونئ فه دزیت، ئەوژی ژ پالده ره کئ ئایدولوژی بیی هوشیاریا زانستانه) و د پارچه یا دوویئ دا تمامدکته کو خویه تیا خودای بوو خویه تیا خۆ بئ ناڤ و هه قالناڤ و شینوار بلنډبوو.

و نه ئینیا پیتین هه ره بلنډ لپشت په رده یان غه واره بوون، بهری زان و هه لافیتنا ده ریا مه ردینیا خودایی و چ سالۆخته و زیده کرن و به ند دیارنه بوون، لی خویه تیا پیروژ ئەو ب خۆ بو هه بوون.

د هوندر ئەفا بۆزی دا و جودا ژ ئەوا زقنگی بوو چووی کو ئەف هه له سته بوو جزیری فه دگه ریت، ئەم دشتین گریمان بکهین کو ئەفه یه که م هه له سته ژ دیوانا جزیری، چنکو وی ب یه کینیا هه بوونئ ده ستپیکریه، ئەوا وه کو پرتووکا پیروژ (تهورات و ئینجیلی) ده می د سفرا ئافراندنی دا لدور په یدابوونا گه ردوونئ د دیتنا دینی جوھی دا، لجه جزیری و متمانه کرن ل سه ر میژوو یا روژه ه لاتناسان لدور حافزئ شیرازی و ژئ وهرگرتنن زه لال ژ دیوانا شیرازی، قیجا وه سا دیاره کو نابیت هه که جزیری دیوانا خۆ بقی هه له سته درپژ فه نه کریت، د ده ستپیکا وی دا فه لسه فه و باوه را خۆ لدور یه کینیا هه بوونئ بشپۆزه کئ ئەده بی شرۆقه کریه، ئەوا مینا شرۆقه یا ئەفسانه یا ئافراندن و په یدابوونا یه کینیا هه بوونئ لدویف دیتنا خۆ.

باوه ریا وی د یه کینیا هه بوونئ دا ئەوا پتیریا هه له سته ی وی د عیرفان و دلداریی دا بۆیاغکرین دیاره:

حسن و جمالی خواست آئین

ئیکرا دیک ژات جھین

نورا قدیم بو عشق و ئین

وان لیک بیکفه نازو عشوه دا

ب رامانا جوانی و سپه هیاتیئ دلداری خواست و د یه ک خۆیه تی دا کومبوون، و روئاهیا دیرین یا "خۆیه تیا خودایی هه لکری" بوویه دلداری و ئەقینی و هه ر یه کی ژ

وان بو یی دی نازک و نازداری دیارکرن، و پیندقییه دوو مالکین دی ژ هه مان هه له سته ببیین، دا دلداری و عرفان برهنگه کئ روئن لجه جزیری ئاشکرا بیت:

عشقا ژنورا (لا یزال)

حسن و جمالا بی مثال

ایساند یلموم و شمال

دیسا خوه لی پروانه دا

رامان: روئاهیا هه ر ده می و جوانی و سپه هیاتیئ بیی هه فتا، ئەو (روئاهی) ب خۆیه ئەوا مؤم روئنکری و ئەو بوویه په لاتینک و لدور زقری.

ژ یا بۆری ئەنجامدکهین کو جزیری د باوه ریا خۆ یا کویر ب یه کینیا هه بوونئ بیئ ئاشکرا بوو، و ئەف هه له سته د ناقه روکا خۆ یا سوفیگه ری دا یا ناوازه یه، ئەوی د پتیریا هه له سته ی خۆ دا داکوکی ل سه ر یه کینیا هه بوونئ دکته، تو نکاری هه له سته کا وی یا قالا ژ ئامازه کرنئ بو یه کینیا هه بوونئ ببینی، و هه می غه زه لا جزیری بکارئینای لدور یه کینیا هه بوونئ دزقیت، و ئەگه ره ئەف هه له سته یه کینیا هه بوونئ و یه کگرتنی بیئ ئاشکرا نه بانه، زقنگی ئەو بوو به رگئ دوویئ ژ "العقد الجوهری" پاشنه دئیکهست ب هژمارتننا کو ئەو یا مەلایئ جزیری یه " به لکو ئەو خزمه تا گوتنا وی دکته، کو جزیری ژ دلداری و قیانا ژنه کئ بیئ دویر و بیگۆنه هه، وه سا دیاره جزیری د قئ هه له سته ی دا ب ئاشکرای غه زه ل و قیانا ژنان د چارچوبئی دلداریا خودایی دا ددانیت، و ئەفه رتبازا وییه تا د ئەوا بووی هاتیه هژمارتن ژئ.

هه قیشکیتن د ناقه را جزیری و شیرازی دا

دشتین بگه هینه خالین میژوو بی بیئ هه قیشکیتن" گرتیدای و هارا د سوفیگه ریا ئیسلامی و رهین سوفیگه ریا ئیسلامی ب خۆ دا" د ناقه را هه ردوو هه له سته یانین کو باه ته قه کۆلینا مه یه، و دبیین ئەوا ئامازه دکته کو هه ردوو هۆزانقان ده ربینئ ژ حاله ت یان دیارده کا جشاککی دکهن، پتر ژ ده ربینا وان وه کو دوو هه له سته یانین تاک بیئ شیان دین خه لکی بوو خۆ براکیشن، تا د جشاکیتن خۆ دا بووینه دوو ئەفسانه، هه ر وه سا ئەوا ئامازه ی میژوو یا (بوون و مرنا) وان لدویف ده قین وان دکته:

یه ک: شیرازی ده پته هژمارتن فارس، چنکو ب فارسی نقبسیه، سه رباری نه ژادئ وی بیئ لوری ئەوی (یا قوت

ئه‌لحه‌مه‌وی و ئیبن حوقه‌ل و ئیدریسی) و پتربا میژوونقیسیین "قه‌کرنا ئیسلامی" دوپاتکرین، و چ گه‌نگه‌شه‌ لدر نه‌ژادی کوردی یی جزیری نیبه، لی تشتی وان ژ فی ئالی کۆمدکه‌ت کو شیرازی فارسه و کورد و فرس ژباتییا وان بۆ یه‌ک خیزانا ئارییانی یه.

دوو: میژوونقیس لوی باوه‌ریینه‌ کو شیرازی سه‌رده‌می داگیرکاری و حوکرانیا مه‌غولی بو، و جزیری هه‌قده‌می سه‌لجوقیین ترکه و لقیبه سه‌لجوقی و مه‌غول و ته‌ته‌ر ژ هه‌مان خیزانا ئاسیایینه.

سی: چ ده‌ستنقیسیین بده‌ست شیرازی دنقیساندی نیین، لی دانه ژ لایق هۆزانقانی ئەلمان گوتی قه‌هاتینه قه‌دیقن، دیسان هه‌لبه‌ستین جزیری ژلایق گۆهدارین و یقه‌هاتینه ژبه‌رکرن و دانه‌یین دیوانا وی ژلایق وانقه‌هاتینه نقیسیین، و رۆژه‌لاتناسی ئەلمان فون هوفمانی ل به‌رلینن ل سالا ۱۹۰۴ ئی چاپکریه.

چار: لایه‌نی سوفيگه‌ری ل سه‌ر هه‌لبه‌ستین وان زالبوویه، به‌لکوب دوو هه‌لبه‌ستقانیین سوفي ده‌ینه نیاسین.

پینچ: د قالیبن هه‌لبه‌ستا کلاسیک دا هه‌قیشکن، لی شیرازی ده‌ریایین (بحور) فارسی بکار دینیت و جزیری ده‌ریایین ئه‌ره‌بی زیده‌باری غه‌زه‌لا سوفي بکار ئینینه، و بکار ئینانا پشکا مالکی یا یه‌زیدی کوری موعاویه‌یی یا ئامازهی یاخیبوونی دکه‌ت (الا ایها الساقی أدر کأسا و ناولها).

شه‌ش: هه‌ردوو هۆزانقانیان جوهره‌کی پیرۆزیی لجه‌م کورد و فرسی هه‌بو، و گوپین وان لجه‌م کورد و فرسی ب مه‌زار ده‌ینه هۆمارتن "شیرازی یی به‌رنیاس و خۆشتقیبه ژ لایق کوردان قه، لی فرس و ئیرانی مه‌لایق جزیری نانیاسن" و ئەقه‌هه‌رده‌م ب ته‌ره‌ک دینی لگه‌ل هۆزانقانیان رویناده‌ت، چنکو بتنی ته‌خا بژاره ب شیوه‌کی گشتی گرنگی ب هه‌لبه‌ستقانیان دده‌ت.

ئه‌گه‌ر ژبه‌ر هندی نه‌با کو گو‌تار پتر دریتزکرنی وه‌رناگریت، دا ب سه‌دان هویری و خالیین هه‌قیشک د ناقبه‌را هه‌ردوو هۆزانقانیان دا؛ دیارکه‌م، مه‌به‌ستا من ب خالیین هه‌قیشک؛ نه‌ ئه‌ون یین هه‌ردوو هۆزانقان تیدا هه‌قیشک، لی ئه‌وین هۆزانقانی پاش هه‌ولدی چاقلیکرنا یی پیش خو‌بکه‌ت، د پتربا قه‌هاندن و هه‌لبه‌ستین خو‌دا لدویف جوهره‌کی ده‌ستنیشانکری ژ هه‌لبه‌ستی، لی ئەف خالیین هه‌قیشک دکه‌قنه‌ د خشته‌یا

(وشایه‌تی) دا ب دیارده‌یین جفاکی و وه‌رارا وی بۆ پتربا نه‌یینین رۆژه‌لاتی!

لدویف ئەفا بۆری ده‌ره‌نجام دکه‌ین، کو هه‌ردوو هۆزانقانیین نه‌ژاد هندو ئه‌ورۆپی، نوینه‌راتیا دیارده‌کا جفاکی یان قانونه‌کا جفاکی دکه‌ن، کو لده‌می هه‌بوونا داگیرکاریه‌کا ده‌شته‌کی یان سه‌پاندنا تیولوجیه‌کا ده‌ستنیشانکری ل سه‌ر جفاکی بریکا هیتی؛ سوفيگه‌ری دیاردبیت، قیچا حاله‌ته‌کا سوفيگه‌ری یا به‌ره‌نگار ب دوو شیوه‌ یان ره‌نگان دیاردبیت. یه‌ک ده‌ربازکرن و پاراستنا یا که‌قن ب کرنه‌به‌را کراسه‌کی دینی یی نوی" وه‌کو سوفيگه‌ری و ریکین سوفياتی" دا بشیت لگه‌ل یی نوی بژیت و گیانی که‌قناتی د وژدانا کۆمه‌کبا جفاکی دا بپارتیزیت. یا دووی دانا پیرۆزیی و ئەفسانه‌یی بۆ هه‌لبه‌ستقانیان، دا بساناهی قیتره‌هشتن و په‌یوه‌ندی لگه‌ل هه‌بیت، دا بچنه‌ د دلین خه‌لکی دا ب هۆمارتن کۆئه‌و هه‌ناسه‌کرن و ده‌ریینه ژ نه‌ئاگه‌هی کومه‌کی جفاکی، و ژبه‌رکرن هه‌لبه‌ستین وان یین نه‌مر، و گرنگیدان بنقیسینا ده‌ستخه‌ت نه‌ وه‌کو نقیسان و ژبه‌رکرن د دلی دا بو، ما ئەم چ دزانیین، دبیت وان نقیسیین هۆمارتیت جوهره‌کی ئاشکراکرنی بۆ نه‌یینین وان یین ئەفسانه‌یی.

دوماهیک

گه‌له‌ک یا بزه‌حمه‌ته هه‌لشکافتن د میژوویا دوو هۆزانقانیین دیرین دا، مینا جزیری و شیرازی لژیر سه‌ها پیرۆزی ناقتین وان پیتچاین، ب هه‌بوونا گه‌له‌ک مریدان نه‌ تنی ژ ئۆلداران و حه‌زژیکه‌رین هه‌لبه‌ستی و تبا یا خه‌لکی، به‌لکو ئه‌وین ژ ئالیی نه‌ته‌وه‌یی قه‌ بۆ وان د توندرو، قیچا چاوا و باه‌تی هه‌ندک تشتین سه‌لماندی و ره‌خنه‌یا وان به‌حسکریه، دشیاندایه‌ بیژین قه‌کۆلینن هه‌ندک پرس ل سه‌ر میژی دانینه، دا ئاسۆی ل هه‌مبه‌ر چه‌ند پرس و هه‌قبه‌رکرنان قه‌که‌ت و ل توخیبێ سه‌لماندنن میژوونقیس و گو‌تویان نه‌راوه‌ستیت.

قه‌کۆلینن هه‌ولدایه‌ به‌رسقا هه‌ندک پرسان بده‌ت، لی هه‌می قه‌نه‌گرتینه‌ به‌لکو ده‌رگه‌ لپیش کاری قه‌کۆلینن قه‌گری هیلایه، د ده‌می دیوانین شیرازی ب ئاقا زیری ل ئیرانی ده‌ینه چاپکرن، و د ده‌می کی دا گرنگیدان ب جزیری لجه‌م کوردان نوی دبسته‌قه، دا بلندبکه‌نه‌ پله‌یا

هۆزانفانجی کوردیی ئیکانه، پیدقییه پرسیارژی دقهکری بن.

ژیو چارهسه رکنا کیشه بیین مه عرفی بیین گرتدای بابته دهستکاری ل سهر هۆزانفانجین ناقدارچ ریک نیین ژبلی کاری فه کولینیی هوبرین، و نه فه یه یا لگوره شیانی مه هولدای ل خاله کئی ژئی بروینین. و لداویئ نه فه دهستییکا ئاخفتنی یه.

ژیدهر

- الجزیری شاعر الحب والجمال، خالد جمیل محمد، ط ١ (دمشق سوريا، دار الزمان، ٢٠٠٦).

- شهاب الدین السهروردي، عوارف المعارف، تحقیق د. عبد الحلیم محمود، د. محمود بن الشریف، جزء ثاني، د. ط (القاهرة، مصر، دار المعارف، د.ت).

- العقد الجوهري، الملا احمد الزفنگي، ط ٢ (سوريا، مطبعة الصباح، ١٩٨٧).

- فلسفة العشق الإلهي في شعر الجزيري، محمد أمين دوسکی، ط ١ (دهوك، إقليم كردستان العراق، ٢٠٠٠).

- معذبو النور في التصوف الكردي، إبراهيم محمود، ط ١ (دمشق، سوريا، دار تموز، ٢٠١٥).

Dîwan Melayê Cizîrî, Melayê Cizîrî, Ç 1ê (Amed, We?anxaney Avesta, 2012).

مراجع ومصادر مستفاد:

- الجزيري شاعر الحب والجمال، خالد جمیل محمد، ط ١ (دمشق سوريا، دار الزمان، ٢٠٠٦).

- شهاب الدین السهروردي، عوارف المعارف، تحقیق د. عبد الحلیم محمود، د. محمود بن الشریف، جزء ثاني، د. ط (القاهرة، مصر، دار المعارف، د.ت).

- العقد الجوهري، الملا احمد الزفنگي، ط ٢ (سوريا، مطبعة الصباح، ١٩٨٧).

- فلسفة العشق الإلهي في شعر الجزيري، محمد أمين دوسکی، ط ١ (دهوك، إقليم كردستان العراق، ٢٠٠٠).

- معذبو النور في التصوف الكردي، إبراهيم محمود، ط ١ (دمشق، سوريا، دار تموز، ٢٠١٥).

Dîwan Melayê Cizîrî, Melayê Cizîrî, Ç 1ê (Amed, We?anxaney Avesta, 2012).

١- الفيلیون: أصالة وعراقة وآمال وهموم- حافظ شیرازی،

سلسلة (٤) الدكتور مهدي كاكيي، منشورة على صفحتة الشخصية، آخر زيارة، ٢٠١٨/٩/١٩ (<https://goo.gl/KHSEdM>).

٢- بابا طاهر الهمداني و رباعيته المنسية، ابراهيم فرحان ابراهيم، مركز كلكامش، آخر زيارة ٢٠١٨/٩/١٩.

٣- بين الجزيري و شیرازي من يدیر الكأس و يناولها، ابراهيم فرحان ابراهيم، مجلة دشت، العدد الاول، ٢٠١٨ (<https://goo.gl/JS8XZX>).

٤- الكردی مسلما القومية في مهب رياح الدين، مسعود د البوداك، موقع المركز الكوردي السويدي، آخر زيارة ٢٠١٨/٩/١٩.

٥- ديوان حافظ: الخطيئة طريق الى النقاء المطلق، ابراهيم العريس، جريدة الحياة اللندنية، العدد ٢٩ يوليو ٢٠١٣.

٦- ينظر بشكل عام موقع المعرفة الالكتروني، آخر زيارة ٢٠١٨/٩/١٠ (<https://goo.gl/XzUbUc>).

٧- العقد الجوهري، الملا احمد الزفنگي، ط ٢ (سوريا، مطبعة الصباح، ١٩٨٧)، يمكن مراجعة المقدمة بخصوص هذه المعلومات و التوسع فيها ايضا.

٨- نهف پیتزانينه ب شتوه کئی زاره کئی من ژ نفيسهر و وه رگتير ئیبراهيم خلیل وه رگتینه.

٩- ژ هندهک نه گهرتین ل پیتشوهخت من دیار کرین، نابیت شیعاتیا شیرازی پشتراستبین، چنکو ئیران بشتوه کئی تمام نه بوویه شیعه تا پشتی هاتنا سه فه وییان، بهر ژفاژی بوتان نهوا ل سهر رتچکه یا سونتی ههر ژ هاتنا ئیسلامتی.

١٠- ویکیبیدیا الموسوعة الحرة.

١١- هه فه سه نگییهک دنافهرا حافظ و ئیین عه ره بی دا، مهوش اسدی خماسی، نفيسه ره کا نه نترنیتتی یه، دوماهیك سه ره دان ٢٠١٨/٩/١٠ (<https://goo.gl/uhCQJ7>).

سه رچاوه:

الشیرازی وملاي جزيري من تلميذ من؟

www.medaratkurd.com/2018/11